

Hoogeerzame Heeren Directeuren onzer Vereeniging, Hoogachtbare Heeren Curatoren dezer Hoogeschool, Hooggeleerde Heeren Professoren, Zeergeleerde Dames en Heeren Doctoren in onderscheidene wetenschappen, Dames en Heeren Studenten, en voorts gij allen, die gekomen zijt om deze plechtigheid met uwe tegenwoordigheid te vereeren,

Zeer Geachte Toehoorders,

Naarmate de twintigste eeuw ouder wordt blijkt al meer duidelijk in breeden kring, dat de naïveteit eener mechanistische wereldverklaring in wezen oppervlakkigheid beteekent, en dat het mysterie van het leven door hen, die men naturalisten noemt, ook zelfs uit de verte niet wordt benaderd. ¹⁾ Het leven zelf, dat men in een vrij simpel complex van natuurwetmatigheden meende te kunnen beschrijven en misschien zelfs te kunnen verklaren, verzette zich tegen een degradatie, waarbij de mensch tot machine werd verklaard. ²⁾

De jaren dezer eeuw doen ons al consequenter afrekening met het mechanisme zien, al is het dan ook waar dat het zich in een eigen — toch weer ideologisch — en dus aan de eigen praemissen contrair — stelsel van zoogenaamde wereldbeschouwing poogde te handhaven. De causalistische beschouwing is 't bewijs, dat óók de naturalist slechts leven kan van de idee, welke straks hem tot wetenschappelijke systematisering brengt, ook al ontkent hij zelf den zin der idee en het heerschtersrecht van beginselen. ³⁾

Waar juist aan het leven zelf geweld werd aangedaan tijdens de periode van heerschappij van het mechanistisch naturalisme, behoeft het geen verbazing te wekken, dat er een reactie kwam, welke in het mysterie van het leven zelf uitgangspunt zoekt. Aanvankelijk werd — wellicht terecht — deze reactie ook in onzen kring met vreugde begroet ⁴⁾, vooral waar zij in psychologicis weer wilde terugkeeren tot de erkenning van het recht van het leven van den geest.

Doch „de overwinning der ziel” beteekende niet, dat men zich gewend had tot de waarachtige kennis, die Hij, die de binnen-